

Kuvakirjan tuotanto

Viestinnän koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Kesäkuu 2010

Laura Mäkelä

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	5
1.1 Työn tavoite	5
1.2 Työn rajaus	6
1.3 Soveltava osa.....	6
2 Värinhallinta.....	7
2.1 Väriavaruudet	8
2.2 RGB-väriavaruus	9
2.3 CMYK-värijärjestelmä.....	10
2.4 CIELAB-järjestelmä.....	11
2.5 Värikanavat	12
2.5.1 Skannaaminen, kuvankäsittely ja bittien merkitys.....	13
2.6 Väriprofiilit.....	15
2.7 Näytön kalibrointi	15
2.8 Resoluutio ja linjatiheys	16
2.9 Värierottelu.....	17
2.10 Tallentaminen	17
3 Kustantajien mielipiteitä.....	19
3.1 Mikä kustantaja on?	19
3.2 Kustannuspäätöksen tekeminen	20
3.3 Lasten kuvakirjojen myynti	21
3.4 Kirjan esittely kustantajalle	23
3.5 Työprosessi	24
3.6 Kuvakirjan kuvitus.....	25
4 Valinnat omassa työssä.....	29
4.1 Tarina ja kuvitus	29
4.2 Paperin valinta	30
4.3 Typografia	31
4.4 Kirjan muotoilu	32
5 LOPUKSI.....	33
Lähteet.....	34

Koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto	
Viestinnän koulutusohjelma		Digitaalinen design	
Tekijä			
Laura Mäkelä			
Työn nimi			
Kuvakirjan tuotanto			
Työn ohjaaja/ohjaajat			
Tuomas Aatola			
Työn laji	Aika	Numeroidut sivut + liitteiden sivut	
Opinnäytetyö	25.05.2010	35 + 2	
<p>Aiheenani on lastenkuvakirjan suunnittelu ja tuotanto. Tutkin painotuotteen värinhallintaa ja sitä miten värinhallinnan, sommittelun ja kirjan graafisen ilmeen avulla saadaan aikaan teknisesti toteutuskelpoinen lastenkuvakirja.</p> <p>Teoriaosassa käsittelen ensin painotuotteen värinhallintaa. Tutkimukseni jatkuu kustantajien näkemyksillä alasta ja kuinka tehdään mahdollisimman käyttäjäystävällinen ja myyvä kuvakirja. Tavoitteenani on luoda niin kuvakirjan kuin myös muidenkin painotuotteiden tekijöille selkeä käsitys siitä mitä painotuotteen teossa pitää ottaa huomioon teknisesti ja toisaalta kuinka loppuasiakas huomioidaan painotuotteen jokaisessa suunnitteluvaiheessa.</p> <p>Teoriaosuudessa käytän apunani alan kirjallisuutta ja asiantuntijoiden haastatteluita. Otan huomioon myös omakohtaiset kokemukseni projektiosan työstämisestä. Projektityökseni valmistin lasten kuvakirjan, jonka suunnittelin ja toteutin teoriaosassa esiin tulleiden seikkojen mukaisesti sekä käytin hyväkseni opiskeluni aikana kartuttamaani tietotaitoa.</p>			
Teos/Esitys/Produktio			
Säilytyspaikka			
Avainsanat			
värinhallinta, painotuote, kustantaminen, suunnittelu			

Degree Programme in Culture		Specialisation Digital Design
Author Laura Mäkelä		
Title Production of Children's Picture Book		
Tutor(s) Tuomas Aatola		
Type of Work Bachelor's Thesis	Date 25.05.2010	Number of pages + appendices 35 + 2
<p>The topic of my thesis is the design and production of a children's picture book. The main aim in this research is to find out how to produce technically feasible print material by using color management, composition and graphic design in general in the children book.</p> <p>My research starts from the principles of color management in a publication. It continues to a clarification about publishers' visions of the market and what the good features in a picture book are. My aim is to create a clear vision of the technical issues when making a publication to the makers of print materials. Furthermore, it is about how to take into account the customer in each and every phase of the design of the product.</p> <p>When gathering information for the theory, I have used professional literature of the field and some experts' interviews. Furthermore, my practical experiences from my own project's creative work have been taken under consideration. My project work is a children's picture book. To accomplish the book, not only have I applied the facts gathered for the theory but also the knowledge learned during my studies.</p>		
Work / Performance / Project		
Place of Storage		
Keywords color management, publication, publishing, design		

1 JOHDANTO

Mitä kuvakirjan tekeminen on ja mitä se vaatii? Mielestäni se vaatii ehdottomasti luovuutta mutta myös pelisilmää yhteistyötekijöiden kanssa. Se vaatii piirtämis-, -maalaus- ja kirjoitustaitoa ja taitoa tehdä kuvituksesta ja tekstistä yhtenäinen tuote, joka on itsessään taidetta. Värihallinta (color management) taas vaatii tekniikan tuntemusta ja ymmärtämystä, miksi värihallinta on tärkeää. Kuvakirjan tekeminen vaatii myös tietoa siitä, mistä kaikista osa-alueista kirjan tekeminen koostuu luonnoksesta lähtien painoon asti. Tässä työssä käyn läpi kaikista merkittävimmät osa-alueet kirjan tuottamisesta.

1.1 Työn tavoite

Tässä opinnäytetyössäni käyn lävitse asioita, joita on tiedettävä värihallinnasta, jotta saisi aikaan painokelpoisen tuotteen. Kerron myös kustantamisesta eli kirjan tuotannosta. Tässä työssä tuote on lasten kuvakirja, mutta tiedot, joita kerron värihallinnasta pätevät muihinkin tuotteisiin, joissa värihallintaa tarvitaan. En käy lävitse erilaisia kuvitustekniikoita, mutta kerron kuinka käsin tehty piirustus saadaan näyttämään teknisesti hyvältä ja väreiltään oikealta painettuna. En siis käsittele omaa tai kenenkään muunkaan tapaa piirtää tai maalata. Selvitän, miten kustantamot toimivat ottaessaan kuvakirjan tuotantoonsa ja kuinka kustantamojen kanssa kannattaa toimia. Ensimmäinen tavoitteeni on siis tehdä tietopaketti värihallinnasta, jota voi käyttää apunaan minkä tahansa painotuotteen teossa. Toinen tavoitteeni on selvittää kustantamoiden työtä kuvakirjan tuotantoon keskittyen, eli kerron mitä kustantajat ovat kertoneet heidän kanssaan työskentelystä.

1.2 Työn rajaus

Värihallinta on laaja käsite ja siitä voisi kirjoittaa kokonaisen kirjan. Tämä työ ei kuitenkaan tule olemaan täydellinen selonteko kaikesta värihallintaan liittyvästä vaan keskityn siihen, kuinka käsin tehdystä teoksesta saadaan aikaan sellainen kuin sen halutaan olevan myös painettuna. Tähän liittyy esimerkiksi oikeiden väriavaruuksien valinta ja väriprofiilin käyttö, paperinvalinta ja tekstin osuus suhteessa kuviin.

Teen myös haastattelututkimuksen, jossa selvitän mitä kirjan tekijän tai tekijöiden kannattaa ottaa huomioon lasten kuvakirjaa tehdessään. Mitä kustantamot vaativat ja miten kuvakirja saadaan tuotantoon. Haastattelen Suomen suurimpien kuvakirjakustantamoiden kustannuspäälliköitä ja kustannustoimittajia.

1.3 Soveltava osa

Soveltavana osana teen lastenkuvakirjan (ks. Liite 2), joka on tarkoitettu 3–5-vuotiaille. Lasten kuvakirja on keino, jonka avulla lapsille kerrotaan tunteista ja opetetaan tietoja, taitoja, näytetään eläimiä ja kasveja, erilaisia kulttuureita (Lasten keskus, 1989, 9-11). Esimerkiksi Maikki Harjanne on tarjonnut lapsille jo pitkään lasten omaan arkipäivään liittyviä kuvakirjoja kuten Minttu ja Vanttu. Hän haluaa lasten voivan käyttää kuvakirjoista saamiaan tietoja ja taitoja käytännössä. (Loivamaa, 2002, 27) Kuvakirjojen muodostaman kuvan ja tekstin vuorovaikutuksen merkityksen suhteen pienten lasten kasvatuksessa huomasin jo 1600-luvulla Jan Amos Comenius. Hän painotti kuvan ja tekstin vuorovaikutuksen tärkeyttä esimerkiksi pienten lasten lukuharjoituksissa. (Helsingin kaupunki, 2005, 12) Kuvakirja on myös osana pienten lasten taidekasvatusta. Kuvakirja on näin ollen tehokas apu kasvatuksessa ja oppimisessa. Lapsi oppii uusia asioita tarinan ohessa, melkein huomaamatta. Kuvakirjan tekeminen kiinnostaa edellä mainittujen asioiden vuoksi mutta myös siksi koska haluan kehittyä kuvittajana. Tavoitteenani on saada kuvakirjani painoon ja kirjakauppojen hyllylle.

2 VÄRINHALLINTA

Jotta kuvitus olisi painokelpoista, on graafikon tai kuvittajan otettava huomioon värinhallinta (color management). Värinhallinta on prosessi, jolla yritetään saada värit toistumaan samanlaisina kaikissa laitteissa. Näitä laitteita ovat esimerkiksi skanneri, kuvankäsittely eli työtilan näyttö, vedostin ja painokone. (mm. Pihlanko, 1999, 8-11, 376,). Näiden värinhallintajärjestelmien tulee suorittaa Bruce Fraserin mukaan (Fraser, Murphy, Bunting, 2004, 80) kaksi tärkeää tehtävää:

- Selvittää mitä havaittuja värejä lukujoukot tarkoittavat ja liittää tietty värimerkitys kyseisiin RGB- ja CMYK-lukuihin
- Värien yhdenmukaisuuden säilyttäminen muuttamalla eri laitteille lähetettäviä RGB- ja CMYK-lukuarvoja niin että värit näkyvät kaikissa laitteissa samoin

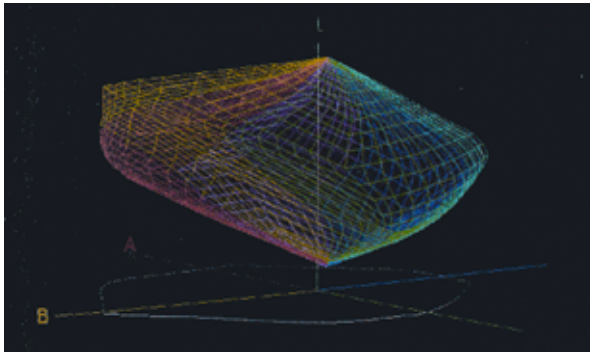
Värinhallinta lisää lopputuloksen ennustettavuutta, vähentää tuotantokustannuksia ja nopeuttaa koko työn tekemistä. Värinhallinta myös pidentää monitorien käyttöikä (www.pixheli.com, Värinhallinta-tietopaketti). On tärkeää tietää ja osata käyttää värinhallintaan kuuluvia työkaluja oikein, sillä värinhallinnan perusidea on korjata laitteiden aiheuttamia vääristymiä (Pihlanko, 1999, 376, www.hansaprint, Värinhallinta). Esimerkiksi näytöllä näkyvä ei useinkaan toistu paperilla samoin. Tämä johtuu siitä, näyttö käyttää RGB-väriavaruutta, joka lisää valoa kun taas painotekniikka käyttää vähentävää CMYK-väriavaruutta (Sumiloff.1996, 112). Lisäksi näytöt keskenään saattavat näyttää värit toisin, koska ne on kalibroitu eri tavoin. On muistettava myös se, että monilla painolla ja jopa useita paperilaatuja varten on erilaiset väriprofiilit, joista on otettava selvää, jos haluaa, että työ näyttää siltä kuin pitää. (Aatola, luento, marraskuu 2006) On tiedettävä tarkoin, mitä painotekniikkaa käytetään ja millainen paperi on kyseessä ja tarvitseeko paperi jälkikäsittelyä. Paperin valinta onkin toinen mielenkiintoinen kysymys, mutta siitä hieman lisää myöhemmin. Nyt käyn läpi mitä väriavaruuksia yleensä käytetään, mitä ovat väriprofiilit ja miten näytön kalibroinnilla vaikutetaan työpöydän.

2.1 Väriavaruudet

Tärkeimmät väriavaruudet painotöitä ajatellen ovat additiivinen ja substraktiivinen värijärjestelmä, lähtökohtaisesti RGB (punainen; Red, vihreä; Green, sininen; Blue) ja (loputyössä) CMYK (syaani, magenta, keltainen; Yellow ja Key eli musta). Tästä kerron lisää myöhemmin. Molemmat toimivat muokkaamalla aallonpituuksia, jotka silmään saapuessaan ärsyttävät kolmea tappireseptoria. RGB ja CMYK järjestelmien alkuperä on pikemminkin analogisessa maailmassa kuin digitaalisessa. Ne siis antavat eri värilaitteille ohjaussignaaleja, jotka koemme väreinä. (Fraser ym, 2004, 20, 52) Järjestelmiä on näiden kahden lisäksi useita, joista tässä muutamia; Lab (kansainvälinen väristandardi, josta kuva alla), HSB (hue-sävy, saturation-kylläisyys, brightnes-kirkkaus) ja Heksachrome.

Väriavaruus (color model) on tietyn värimallin, kuten HSB tai RGB ilmentymä. Tällöin kutakin väriä määrittää tietty piste kolmi- tai neliulotteisessa avaruudessa. Neliulotteinen avaruus käyttää kolmen väriä määrävään akselipisteen sijasta neljää määrävää tekijää. Kolmiulotteisen avaruuden kolme akselia muodostuvat mallin mukaisista väreistä, usein pääväreistä. Näin ollen kutakin väriä ilmentää kolmen tai useamman luvun joukko. Esimerkiksi LAB-järjestelmä käyttää kolmiulotteista avaruutta (ks. esimerkkinä LAB-mallin kolmiulotteinen toistoavaruuskuvio). (Fraser ym, 2004, 21, 510)

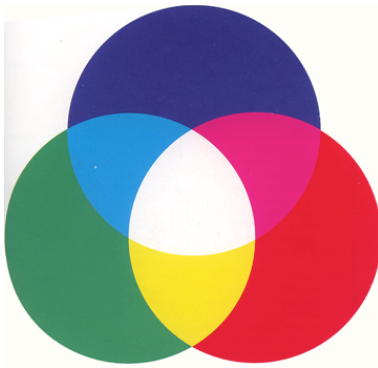
Väriavaruudet eivät kuitenkaan toistu kaikissa laitteissa samoin. Eli värijärjestelmien näkyminen riippuu täysin käytetystä konseptista kuten laitteesta, musteesta tai paperista. Näyttö ei esimerkiksi toista CMYK-värejä täysin eli sen toistoavaruus ei kata CMYK:iä, vaan RGB pystyy näytöllä näyttämään laajemman skaalan värejä kuin CMYK. CMYK:ssä kuitenkin on muutama äärialue, joka menee yli RGB:n eli näytön toistoalueen. CMYK järjestelmä ei sovellu tästä huolimatta kuvien näyttämiseen näytöllä koska se on suunniteltu painotuotteita varten jo 1920-luvulla jolloin tietokoneiden näytöt eivät vielä olleet jokapäiväistä kauraa kuten nykyään. (Fraser ym, 2004, 53, 74, www.wikipedia.org, CMYK).

LAB-mallissa L on vaaleus (luminanssi), A kulkee punaisesta vihreään ja B keltaisesta siniseen. (Fraser ym, 2004, 75)

2.2 RGB-väriavaruus

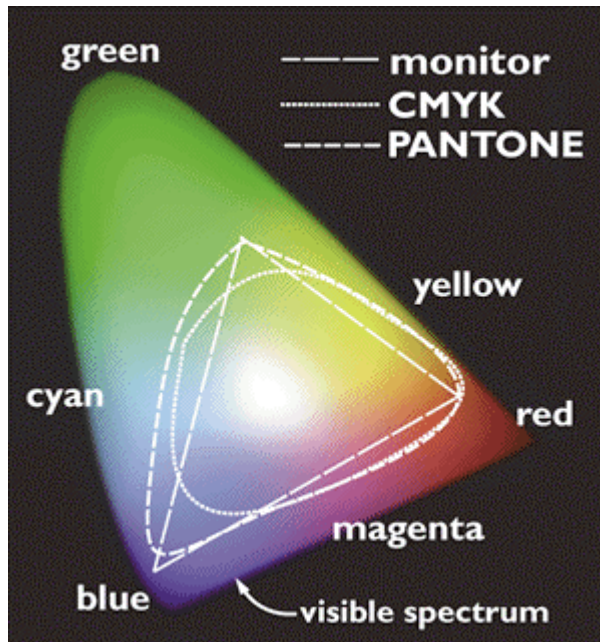
Additiivinen järjestelmä on valoa lisäävä värijärjestelmä, jonka värit muodostavat yhdessä valkoisen (ks. kuva alla) kanssa. Tällainen värijärjestelmä on esimerkiksi RGB-väriavaruus. Nimensä mukaisesti se muodostuu punaisesta, vihreästä ja sinisestä valosta kuten jo yllä kerrottiin. Aitoja RGB-laitteita ovat esimerkiksi tietokoneiden monitorit, skannerit ja digitaalikamerat. (Fraser ym., 2004, 52) Additiivista väriä ovat kuitenkin kaikki valo mikä tulee auringosta, valaisimista ja tähdistä.

Additiivinen värijärjestelmä
(Sumiloff 1996, 44-45)

RGB järjestelmässä väri on musta kun kaikkien osavärien arvo on 0 (nolla), ja kun kun kaikki arvot ovat 255, väri on valkoinen. RGB järjestelmän luvut eivät kuvaa väriä vaan väriaineiden määriä eli kirkkautta. Vaikka kaikki kolme eri RGB:n väriä on jokaisessa näytön pisteessä, silmissä värit sulautuvat yhteen näyttäen tietyn värisävyä. (Pihlanko, 1999, 40-41)

Alla kuva, josta näkee mitä värejä CMYK, RGB ja Pantone-värijärjestelmät toistavat. Pantone-värijärjestelmä on mukana esimerkissä, jotta nähdään kuinka paljon myös muut järjestelmät poikkeavat toisistaan RGB ja CMYK:n lisäksi. RGB-järjestelmää kannattaa käyttää kuvankäsittelyssä enemmän kuin CMYK:iä sillä RGB toistoalue on suurempi kuin CMYK:illä ja näin saadaan käytettyä kuvan informaatiota mahdollisimman pitkälle ennen muuntamista.

Tässä kuvassa nähdään CMYK, RGB ja Pantonen värimallit ja kuinka ne poikkeavat toisistaan. (www.dx.sheridan.com/images/gamut.gif)

2.3 CMYK-värijärjestelmä

Substraktiivinen CMYK-värijärjestelmä vähentää additiivisen värijärjestelmän sijaan valoa, sillä se perustuu heijastuvaan valoon. Eli katsojan silmiin heijastuu vain tietty spektrin valo ja osa imeytyy painoväriin. Osavärit ovat syaani (C), magenta (M), keltainen (Y) ja musta (K eli key-väri). CMY:n osavärien summa on miltei musta (ks. kuva alla), Yleensä pelkkää syaania, magentaa ja keltaista ei kuitenkaan käytetä kun halutaan mustaa, sillä tuloksena ei ole täysin musta. Lisäksi painolaatat saattavat heilahtaa, jolloin osavärit näkyvät ikävästi painotuotteessa virheenä. Näin ollen key-väriin käyttö onkin suositeltavaa. Kun halutaan oikein syvää mustaa, mustaan väriin voidaan lisätä

muita osavärejä. Itse olen käytössä havainnut hyvän yhdistelmän olevan C20, M0, Y0, K100. CMYK-järjestelmää käyttävät siihen tarkoitetut painokoneet. (Sumiloff 1996, 44-45, Pihlanko, 1999, 41)

Substraktiivinen värijärjestelmä
(Sumiloff 1996, 44-45)

CMYK-värijärjestelmässä pieni prosenttiarvo tarkoittaa vaaleaa väriä ja päinvastoin. Esimerkiksi valkoinen saadaan kun CMYK:n kaikki neljä osaväriä ovat arvoltaan nolla. Tätä väriä ei kuitenkaan voi painaa, vaan käytännössä valkoisen värin kohdalla on ikään kuin kolo, josta näkyy paperin väri. Kun kuvaa käsitellään kuvankäsittelyohjelmassa, kuvan värimaailma kannattaa pitää RGB:nä mahdollisimman pitkään, jotta kuvassa säilyisi mahdollisimman paljon informaatiota. RGB-värijärjestelmän toistoalue on suurempi kuin CMYK-värijärjestelmän, kuten yllä olevassa kuvassa nähtiin. Värierottelu, eli muunto RGB-kuvasta CMYK-kuvaan, kannattaa tehdä aivan viimeiseksi ja senkin jälkeen säilyttää kummatkin tiedostot myöhempää käyttöä varten. (Pihlanko 1999, 41-42, Aatola, luento, 2006) Tämän käytännön olen esimerkiksi ottanut huomioon tehdesäni kuvitusta kirjaani, mitään ei muuteta CMYK-muotoon ennen kuin kaikki muu tarvittava kuvankäsittely on tehty.

2.4 CIELAB-järjestelmä

CIE (Comission Internationale de l'Éclairage) on kehittänyt useita laiteriippumattomia väriavaruuksia. Näistä käyn lävitse CIELAB:n, josta käytetään yleisesti lyhennettä Lab. Sen avulla voidaan kontrolloida väriä kun työ etenee laitteesta toiseen. Se toimii eräänlaisena RGB- ja CMYK-väriavaruuksien tulkkina laitteiden välillä, sillä sen värien toisto

ala on edellä mainituista värimalleista kaikkein suurin. Lab-värijärjestelmä muodostuu vaaleudesta (luminanssi) ja lisäksi kahdesta värikomponentista a:sta ja b:stä. A:n tehtävänä on näyttää värit vihreästä punaiseen ja b:n sinisestä keltaiseen (ks. kuva kohdassa 2.1). Lab on erinomainen kun halutaan muokata kuvaa kuvan väri- tai vaaleusarvoja toisistaan riippumatta. (Fraser ym., 2004, 71-72, Pihlanko, 1999, 42)

2.5 Värikanavat

Tietokoneet koodaavat värit luvuista jolloin värit koostuvat kanavista (Channels). Kukin kanava on jaettu sävytasoiksi (Shade Levels). Sävytasojen lukumäärää pystyy muuttamaan ja optimaalisin määrä painoa varten on 256 eli kahdeksan bittiä (bit^1) kuvankäsittelyssä on kuitenkin hyvä käyttää 16 bittiä. Mitä enemmän kuvassa on sävytasoja, sen enemmän kuvassa on informaatiota.

Sävytasojen määrä vaikuttaa kuvan lopputulokseen niin, että 8 bittinen kuva on optimaalisin painoa varten, kuten edellä jo kerrottiin. Tästä huonolaatuisempi eli esimerkiksi vain 64 sävytasoa omaava kuva on jo virheellinen. Esimerkiksi jos kuvassa on sitä käsitellessä ja painaessa 256 sävyn sijasta vain 64, tulee tasaisen liukuvan värin sijasta esiin raitoja, sillä painattaessa 64 sävyä ei pysty näyttämään kaikkia haluttuja sävyjä vaikka kuva näytöllä näyttäisikin vielä menettelevän jotenkuten (ks esimerkki kuvat alla).

256 sävyä, tasainen väri

64 tasoa, huomaa taivaan raidallisuus ja pilvien haaleus

¹ Bitti on pienin digitaalisen tiedon osanen, joka voi saada arvokseen 0 tai 1. Yksi tavu on 8 bittiä. Bitistä käytetään myös nimeä Binary digit, josta lyhenne bit. (Pihlanko, 2001, 551)

Kuvan värien havainnoimiseen näytöllä vaikuttaa bittien lisäksi itse näyttö eli monitori. Kaikki monitorit näyttävät värit eri tavoin, kuten aiemmin on ollut jo puhe. Tämä riippuu monitorin ominaispiirteistä kuten fosforiyhdisteiden iästä, piirikytkennöistä tai monitorin sijaintipaikan magneettisen kentän voimakkuudesta. Lisäksi on otettava huomioon yksilölliset näytön kontrastin ja kirkkauden säädöt, jotka vaihtelevat käyttäjän mukaan. (Fraser ym. 2004, 53–54, 59, 61–62). Tämän vuoksi näytöt ja muut kuvankäsittelyyn kuuluvat laitteet tulee kalibroida tietyin aikaväleihin. Tästä kerron lisää myöhemmin kappaleessa 2.7 Näytön kalibrointi.

2.5.1 Skannaaminen, kuvankäsittely ja bittien merkitys

Tilanteessa, jossa kuvitusta ei tehdä koneella vaan käsin piirtäen tai maalaten, sen tuominen koneelle vaatii skannerin ja tietokoneen näyttöineen. Skannatessa kannattaa kahdeksan bitin sijaan käyttää 16:sta bittiä, sillä skanneri saattaa havaita sävyjä enemmän kuin 8-bittisen 256. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että painettaessa tuote paperille nämä kaikki sävyt toistuisivat, sillä standardi painokoneet toistavat kahdeksan bittisen kuvan. Tärkeintä on se, että värit jotka pystymme havaitsemaan toistuvat ja että kullakin näistä väreistä on oma yksilöllinen koodi.

Miksi sitten värejä pitää olla niin paljon? Kuvaa työstettäessä ja käsitellessä kuvainformaatiota katoaa kaikissa työnkulun vaiheissa, jolloin on tärkeää, että kuvassa on ylimääräistä informaatiota, tässä tapauksessa sävytasoja. Tämän vuoksi kuvaa käsitellessä ei bittisyyttä kannata vaihdella, sillä jokaisella vaihdolla katoaa informaatiota. On parempi käyttää 16 bittiä kaikissa työnkulun vaiheissa, sillä kuvasta pystytään löytämään informaatiota esimerkiksi varjoisista kuvan kohdista tai saamaan paremmin esiin kuvituskuvan sävyjä esimerkiksi haaleasti laveeratusta taivaasta. Lisäksi informaatiota hukkuu vähemmän kuin käsitellessä 8 bittistä kuvaa. Tähän pitää vain varata hieman enemmän aikaa ja vapaata muistia, sillä 16 bittinen kuva on tuplasti suurempi kuin 8 bittinen. Kun kuva on käsitelty Photoshopissa² valmiiksi, se kannattaa muuttaa 8 bittiseksi. (Fraser ym, 2004, 60-63, www.earthboundlight.com) Kuvitukseni skannasin 600

² Photoshop CS on ensimmäinen Photoshopin versio, jossa pystyy käsittelemään 16 bittisiä kuvia ilman suuria hankaluuksia. CS:n jälkeen ilmestyneillä versioilla käsittely on helpottunut entisestään. (www.earthboundlight.com)

dpi:llä ja käytin 16 bittistä kuvankäsittely tilaa, näin varmensen pientenkin yksityiskohtien näkyvyyden ja mahdollisuuden käsitellä niitä.

Skannattua kuvaa kannattaa aina työstää kuvankäsittelyohjelmalla, sillä kuvan laatu saattaa muuttua skannauksen yhteydessä. Kuvaa kannattaa ainakin terävöittää ja säätää kuvan värit käyttötarkoitustaan vastaaviksi. (Pihlanko, 1999,17) Kuvankäsittelyohjelmassa voidaan myös tarkistaa värien määrä, kuvan kirkkaus ja kontrasti. Omiin töihini olen kaikkiin tehnyt vähintään levels-, kirkkaus ja kontrasti (brightness and contrast), sävy ja saturaatio (hue and saturation) ja värien valikointi (selective color) säädöt, varmistaakseni kuvien kirkkauden ja tuodakseni esiin ne värit minkä haluan korostuvan.

Skannauksen onnistuminen voidaan tarkistaa ja käytännössä aloittaa kuvankäsittely esimerkiksi Photoshopin Levels -valikon avulla, josta kuva alla. Histogrammin, eli tumman värialueen, tulee lähteä aivan nelikulmion reunasta eikä se saa leikata yläreunaa tai olla täysin tyhjä. Tämä nimittäin tarkoittaa sitä, että informaatiota on kadotettu. Kuva on skannattu hyvin, jos histogrammissa ei esiinny piikkejä tai tyhjiä osia. Jos piikkejä tai tyhjiä osia kuitenkin löytyy, voidaan asiaa korjata siirtämällä pieniä kolmioita, liukusäätimiä, jotka ovat histogrammin alareunassa, niille kohdille, mistä informaatiota, eli tummaa aluetta, taas löytyy. (Pihlanko, 1999, 57-59) Kun Levels-valikon säätimiä säädetään on syytä samalla tarkkailla kuvassa tapahtuvia muutoksia, jotta vältetään epätoivotulta lopputulokselta. Photoshop ohjelma onneksi tekee Levels-säätimellä, kuten kaikille tehdyille toiminnoille oman layerin³, jotta säätöjä voi tehdä myöhemminkin tai kyseisen säädön voi halutessaan poistaa.

(Pihlanko, 1999, 59)

³ Photoshop ohjelman ominaisuus, jossa työtä voidaan käsitellä useilla eri tasoilla eli layereilla.

2.6 Väriprofiilit

Väriprofiili on perusta värinhallinnalle. Se kuvaa tai simuloi työnkulussa käytettyjen laitteiden kyvyn toistaa värejä. Ennen profilointia on kaikki käytössä olevat laitteet kalibroitava eli synkronoitava optimiarvoihin niin, että ne näyttävät värit mahdollisimman todenmukaisesti suhteessa siihen, miltä ne näyttävät painettuina (Sumiloff, 1996, 113). Profilointisäädöt pitää aika-ajoin tarkistaa, että ne pysyvät niille annetuissa arvoissa. Väriprofilointi tehdään kalibroinnin jälkeen.

Yleisesti käytössä oleva ICC-profiili⁴ määrittää eri laitteiden RGB- tai CMYK- ohjaussignaalit ja näiden signaalien tuottaman, silmillä nähtävän värin välisen suhteen. Eli se toistaa värit jokaisen laitteen suurimmalla värintoistokyvyllä ja mahdollistaa sen, että ne näkyvät kaikissa laitteissa samoin. Se on siis tehty helpottamaan värinhallintaa. (Fraser, 2004, 83,) Profilointi merkitsee koneen muistiin kuinka sen pitää tuottaa värejä. (www.pixhlei.com, Värinhallinta – tietopaketti). Käytännön esimerkki ICC-profiilin käytöstä, jonka olen huomannut työelämässä: kun painotuotetta tehdään ja toimitetaan painoon, täytyy se profiloida, jotta näytöllä värit näkyisivät mahdollisimman samoina kuin painon jälkeen ja että painokoneet tuottaisivat oikeat värit. Painoilla on usein ICC-standardeihin pohjaavat omat profiilinsa.

2.7 Näytön kalibrointi

Kalibrointi tehdään, jotta sävyt jotka näemme näytöllä toistuvat samoin painettuna mahdollisimman lähelle näytöllä näkyvää kuvaa⁵. Näytöt kalibroidaan toisiinsa määrittämällä tavoitearvot kirkkaudelle ja tavoitevärilämpötilalle. Tämän jälkeen jokaiselle näytölle tehdään ICC-profiili joka korjaa värivirheet. Kun näytön käyttö on vaativaa pitäisi sen profiili säätää noin kuukauden välein. Näytöillä tarkoitetaan tässä jokaista

⁴ International Color Consortium, On useiden yhtiöiden yhteenliittymä, joka on tehnyt yhteistyötä formaattien ja menetelmien standardoimiseksi, jotta koneet ja ohjelmat toimisivat mahdollisimman hyvin yhteen. (Fraser, 2004, 469)

⁵ Kuvankäsittelyohjelmassa pitää lisäksi käyttää View valikosta löytyviä monitori valintoja, valikosta voi valita simuloiko näyttö RGB vai CMYK väriavaruutta.

laitetta jota tarvitaan työskentelyn eri vaiheissa. Kalibrointia ei tarvitse eikä kannata tehdä itse, jos ei tiedä tarkalleen, miten se tehdään. Kannattaa ottaa yhteyttä ammattilaisiin, jotka tekevät kalibroinnin ja opastavat kuinka sen voi jatkossa tehdä itse.

2.8 Resoluutio ja linjatiheys

Rasteritiheys eli linjatiheys (lpi = lines per inch) tarkoittaa sitä, kuinka monta rasteroitulua paperille painetaan tuumaa kohden. Kuvan resoluutioksi (ppi = pixels per inch) suositellaan kaksinkertaista arvoa linjatiheyteen verraten. Esimerkiksi sanomalehtipaperille on suositeltu noin 40 linjatiheyttä senttimetrille, jolloin 170 resoluutioinen kuva olisi riittävä. (Pihlanko, 1999, 39) Käytännön kokemuksesta olen huomannut että nykyiset koneet pystyvät painamaan jo 200 resoluutioista kuvaakin sanomalehtipaperille, ilman että kuva menee tukkoon. Rasteritiheys pitää kuitenkin aina varmistaa ja asettaa käytetyn paperin mukaisesti. Itse olen huomannut parhaimmaksi tavaksi kysyä suoraan painolta tai tutustumalla painojen internetsivuilla usein löytyviin paino-ohjeisiin. Näin vältetään ongelmilta nopeasti ja varmasti.

Kun skannataan, puhutaan dpi:stä, jota ei pidä sekoittaa ppi-termiin. Dpi tarkoittaa pistettä tuumaa kohti ja ppi pikseleitä tuumaa kohti, kuten yllä jo kerrottiin. Nämä eroavat siinä suhteessa, että useimmat tulostimet tai painokoneet eivät tulosta jatkuväsävyisiä pikseleitä vaan muste- tai värijauhepisteitä. Dpi ilmoittaa kuinka moneen kohtaan paperilla se tulostaa tai painaa pisteen. Itse pisteen kokoa tai tiheyttä ei voi muuttaa, voimme ainoastaan kertoa koneelle missä pisteen paikka on. Mitä hyötyä tästä tiedosta sitten on? Eri paperit imevät mustetta tai väriainetta eri tavoin, ja jos ilmoitamme työlle väärän dpi:n kuva saattaa mennä tukkoon, eli tulla jopa mustaksi, mikäli määrittelemme kuvan pisteet liian lähelle toisiaan. (Pihlanko, 2001, 34-35)

Kuvakirjaa ja yleensäkin korkealaatuista painotyötä tehdessä käytetään normaalisti sellaisia papereita, joille voi painaa ongelmitta 300 dpi ja itse asiassa näin korkea dpi on jopa suotavaa. Eri asia on suurtulosteissa kuten tienvarsikylteissä, joissa kuvan resoluutioksi riittää 120 dpi ja joissakin tapauksissa vieläkin pienempi resoluutio. Vaikka kuva saattaa hieman pikselöityä, se ei haittaa koska suurtulosteita katsotaan yleensä lyhyen aikaa ja kauempaa.

2.9 Värierottelu

Värierottelu liittyy painotöihin tai esimerkiksi lehtien painamiseen. RGB-mallin mukaisia painokoneita ei ole, joskin jotkin printterit ymmärtävät RGB:tä ja muuntavat RGB kuvan CMYK kuvaksi. Tämä ei kuitenkaan ole järkevää sillä printteri saattaa muuntaa värit mielivaltaisesti lähelle haluttua väriä. Tämän vuoksi työt tulisi aina muuntaa CMYK-muotoon painoon lähetettäessä. Kuten aiemmin on jo mainittu, töitä kannattaa käsitellä RGB-muodossa siihen asti kunnes kaikki kuvankäsittely on tehty ja vasta viimeiseksi muuntaa työ painokoneen vaatimaan malliin, CMYK:iin ja mahdolliseen PMS lisäväriin. Kuvan väriavaruutta ei kannata kuitenkaan vaihdella alvariinsa, kuten ei myöskään bittisyyttä, josta kerroin aiemmin, sillä jokaisen vaihdon mukana kuvasta lähtee informaatiota pois. Kumpikin työvaihe, RGB ja CMYK, kannattaa tallentaa mahdollista jälkikäsittelyä varten. Värierottelua tehdessä on tärkeää tietää eri värimallien rajoitukset (ks. kuva eri värimalleista kohdassa 2.2) sillä eri värimalleilla on erilaiset toistoalueet. (Pihlanko, 2001, 51) RGB työvaiheen kuvan säilytän PSD –tiedostona, niin että kaikki layerit ovat käytettävissä ja muunneltavissa. CMYK –tiedostoon kasaan kaikki layerit samalle layerille, jolloin tiedosto vie vähemmän tilaa. CMYK-tiedoston laitan lopulliseen 1:1 kokoon ja oikeaan resoluutioon ja konvertoin kuvan oikeaan profiiliin, jonka jälkeen tallennan sen TIFF-muotoon. Tallennusmuodoista lisää seuraavassa kappaleessa.

2.10 Tallentaminen

Kun tiedetään, että ollaan painamassa kuvakirjaa, eikä esimerkiksi olla tekemässä kuvia web-käyttöön, kannattaa tiedosto tallentaa sellaiseen muotoon, jossa häviää mahdollisimman vähän tietoa. Tämä tarkoittaa sellaista tallennusmuotoa joka pakkaa tiedon häviöttömästi (non-lossy). Häviöttömästi pakattu tiedosto voidaan jälkeempään purkaa eli palauttaa 100-prosenttisesti. Tallennusmuotoja on useita ja tallentaessa on otettava huomioon myös tallentamisen jälkeen käytettävä ohjelma ja sen versio mahdollista jatkokäsittelyä varten. Esimerkiksi jos työ on tehty Freehand-ohjelmalla, ei vastaanotta-

jalla ehkä enää ole Freehandia⁶ eikä työ välttämättä aukea esimerkiksi Photoshopissa, jollei Freehand-työtä ole tallennettu eps-muotoon.

TIFF-tallennusmuoto (Tagged Image File Format) on hyvä vaihtoehto kuvakirjan kuvien tallentamiseen ja yleisesti korkealaatuisiin painotuotteisiin. TIFF-muoto antaa mahdollisuuden 1–65 bitin tallennukseen, mikä käytännössä tarkoittaa hyvää värintoistoa. TIFF käyttää myös häviötöntä LZW-pakkausta, joka on erittäin käyttökelpoinen, sillä useat ohjelmat ja käyttöjärjestelmät osaavat avata tiedoston ja se käyttää lähes yhtä vähän tilaa kuin hävikillinen JPEG. Painotalolta on kuitenkin syytä varmistaa, että LZW-pakkaaminen sopii heidän tuotantoprosessiinsa. Toisaalta TIFF tallennuksessa ei ole pakko pakata tiedostoa lainkaan. Tiedoston mukaan voidaan myös tallentaa erikseen tietoja painoa varten, esimerkiksi tekijän yhteystiedot. (Pihlanko, 1999, 66-67)

JPEG-tallennusmuoto (Joint Photographic Experts Group) käytetään yleensä valokuville www-sivuilla tai muussa kuin painetussa materiaalissa. JPEG pakkaa kuvaa niin paljon kuin käyttäjä haluaa. Vaikka käyttäjä valitsisi maksimilaadun en käyttäisi sitä korkealaatuisessa painotuotteessa ellei ole muuta vaihtoehtoa koska mielestäni värien toisto ja pakkaaminen huonontaa kuvaa liikaa. Toinen web-käyttöön soveltuva tallennusmuoto on GIF, jonka ansio on nopea latautuminen, heikkoutena vähävärisyys (enintään 256). (Digitaalinen totuus, 2006, 24) Painotöihin en tätä käyttäisi kuin pakon edessä, esimerkiksi jos ollaan painamassa sanomalehteen tai muuhun ”huonolaatuiseen” mediaan.

⁶ Freehand ohjelmaa ei ole päivitetty neljään vuoteen, eikä sitä olla aikeissa enää päivittää. Eli harvat alan ihmiset enää ostavat ohjelmaa itselleen.
(<http://www.adobe.com/products/freehand/>)

3 KUSTANTAJIEN MIELIPITEITÄ

Tässä osiossa käyn lävitse tekemäni tutkimuksen tuloksia. Tämä tutkimus on tehty haastattelututkimuksena ja vastaajina oli Suomen suurimpien lasten kuvakirjojen kustantamoiden edustajia Otavasta, Tammesta, WSOY:stä ja Lasten Keskuksesta. Haastattelut tehtiin helmi- ja maaliskuussa 2007. Tällä tutkimuksella oli tarkoitus selvittää sellaisia tietoja kustantamisesta ja kirjan teosta, joita ei tyypillisesti löydy oppikirjoista. Esimerkiksi mitä kustantamot haluavat nähdä, kun heille tuodaan tarjolle uutta kirjallisuutta? Tai miten he arvioivat kirjan olevan tarpeeksi hyvä kustannettavaksi? Haastatteluissa käyttämäni kysymyskaavake on liitteenä (Liite nro 1). Vastaukset, joita käyn läpi tässä kappaleessa, ovat satunnaisjärjestyksessä, eikä niitä ole eritelty kustantamoinnain.

Ensin kuitenkin selvitän mitä kustantaja tekee, jotta ymmärretään kuinka tärkeässä roolissa kustantamo on kirjan markkinoille saamisessa.

3.1 Mikä kustantaja on?

”Kustantaja ottaa taloudellisen ja teknillisen vastuun sisällön saattamisesta julkaisukelpoiseen muotoon. Kustantajan osuuteen kuuluu käsikirjoituksen vastaanoton jälkeen tehtävä työ ja siihen osallistuvien henkilöiden työpanos siihen saakka kun kirja on myyty ja toimitettu joko seuraavalle jakeluportaalle tai asiakkaalle.” (Ala ym. 1999, 14)

Kirjallisuussosiologi Johan Svedjedalin mukaan kustantaja on kirjallisen maun muokkaaja ja kirjoittamisen kouluttaja. (Makkonen, 2004, 48) Kustantaja toimii kirjan tekijälle periaatteessa sellaisena henkilönä, joka määrää tai neuvoo kirjantekijää oikealle tielle, sillä kustantaja tietää yleensä, mikä myy. Näin ei tietenkään aina ole, jotkut kustantajat eivät välttämättä ymmärrä tarjotun kirjasuunnitelman hienoutta, kun toiset kustantajat maksaisivat kirjasta omaisuuksia. Näin ollen kustantajia on myös pidetty julkaisuvapautta käytännössä rajoittavina. Parhaimmillaan kustantajia kuitenkin pidetään asiantuntijoina, jotka huomaavat mikä kirjan sisällössä on tärkeää ja myyväää ja mikä

ei. Eli kustantaminen perustuu kykyyn erottaa, mikä teoksessa on merkityksellistä. Kustantajan tärkeimmät työkalut ovat pitkä pinna, ankara silmä, avoin katse, kyky nähdä ja erottaa ja ammattitaito eli kokemus. (Makkonen, 2004, 47, 55)

Kustantamolla on myös tärkeä osa kirjan markkinoinnissa. Ottaessaan kirjan kustannettavaksi kustantamo samalla sitoutuu siihen, että se markkinoi kirjaa esimerkiksi kirja-kaupoille ja kirjastoille (Ala ym.1999, 21). Mutta eihän kustantamon edes kannattaisi painaa kirjaa, jos se ei aikoisu yrittää myydä kirjaa eteenpäin.

3.2 Kustannuspäätöksen tekeminen

Harri Haanpää kirjoittaa osuvasti "Kustannuspäätöksiä ei pidä tehdä kadulla sattumalta kohdatessa, pulla suussa tai tilaisuuksissa missä menee muisti. Tekstin pitää ratkaista, ei tekstin tekijän ympäripuhumisen taito." (Makkonen, 2004, 50) Kustannuspäätös ei siis synny hetkessä eikä hätiköiden. Kun kustannustoimittaja saa käsiinsä mielestään potentiaalisen kirjatulokkaan, hän pyytää kollegansa koolle. Päätös on nimittäin tehtävä harkiten yhdessä kustantamon tietyn osaston työntekijöiden kesken. Näitä työntekijöitä ovat esimerkiksi kustannuspäälliköt ja kustannustoimittajat⁷. Kirjan teko ja siihen kuluva aika on kallis ja pitkä, joten on tärkeää tarkastella kirjatulokasta monelta kantilta. Kustantajat kertoivat seuraavien muuttujien olevan tärkeimpiä valintakriteereitä kirjan valinnassa.

- Tekstin oltava korkeatasoinen, omaperäinen ja kohderyhmään sopiva
- Tekstin ja kuvan vuoropuhelu ja sen muodostama laadukas kokonaisuus
- Suomalaiselle lapselle sopiva lähiympäristö
- Houkutteleva ja taitava kuvitus
- Laatu
- Työväline ammattikasvattajille
- Mielikuvituksellisuus

⁷ Kun tästä eteenpäin puhun kustantajasta, tarkoitan nimenomaan edellä mainittuja kustantamoiden työntekijöitä, jotka toimivat lasten- ja nuortenkirjojen kustannusosastolla.

Valintakriteerien lisäksi tiedustelin kustantajilta; ”onko kirjan sarjallisuudella osuutta kirjan valintaan?”, sillä useilla kustantamoilla on pitkään myynnissä olleita kuvakirjasarjoja kuten Tomppa, Aino, Minttu, Tatu ja Patu sekä Koiramäki -kirjat. Yksittäiset kirjat tuntuvat kustantajien mukaan jäävän hieman sarjojen varjoon, sillä heidän mukaansa sarjat myyvät paremmin suhteessa yksittäisiin kuvakirjoihin. Kustantajat olivat kuitenkin yleisesti sitä mieltä, ettei kustannuspäätökseen vaikuta positiivisesti kirjakokelaan mahdollinen sarjallisuus. Tärkeintä on kirjakokelaan tyyli ja laatu. Jos kirjasta selvästi löytyy aineksia sarjan rakentamiselle, se ei tietenkään ole este, mutta ensin on seurattava kuinka kirja myy ja kuinka sen mahdolliset jatko-osat myyvät, jonka jälkeen voidaan rakentaa kirjan ympärille oheistuotteita tai vaikka tv-ohjelma.

3.3 Lasten kuvakirjojen myynti

Lasten kuvakirjoja myydään kustantajien mukaan tasaisesti ympäri vuoden, joskin syksyn kirjamessut ja joulukuukaudet ovat myynniltään hieman parempia kuin muut ajat. Mutta verroissa esimerkiksi kotimaiseen kaunokirjallisuuden myyntiin, lasten kuvakirjojen myynti on monin verroin tasaisempaa koko vuoden ajan. Lapset ovat kuvakirjojen pääasiallisia kuluttajia, vaikka vanhemmat heille kirjat lukevatkin, mutta kulutus päätöksen tekee aikuinen, usein lapsen vanhemmat, isovanhemmat tai kummit. Kolmi-vuotias tuskin tutkii kaikkia markkinoilla olevia kuvakirjoja ja ehdottaa vanhemmilleen tietyn kuvakirjan ostoa sen upean kuvituksen tai hauskan tarinan vuoksi. Omasta kokemuksesta tiedän että kolmi-vuotias saattaa totta kai ehdottaa ostettavan kirjoja nähdessään niitä kaupassa, mutta nämä kuvakirjat tai paremminkin niiden hahmot ovat hänelle tuttuja televisiosta, kuten Muumit, Kaunotar ja Hirviö tai Puuha Pete.

Mielestäni kaikki tv-ohjelmista tehdyt kuvakirjat eivät kuitenkaan anna lapselle parasta lukukokemusta sen puoleen kuvitukseltaan kuin tarinaltaankaan. Vanhemmilla onkin mielestäni tärkeä tehtävä laajentaa lapsen luku- ja taidekokemuksia antamalla lukemalla hänelle taidokkaasti kuvitettuja ja mielikuvituksella kirjoitettuja kuvakirjoja. Kuvakirja toimii eräänlaisena siltana, jonka avulla lapselle kerrotaan tunteista, arkisista asioista, yhteiskunnan elämästä ja luonnosta. (Lasten keskus, 1989, 11) Mutta kuten kustanta

jat kertoivat, että tarina ja hieno kuvitus eivät aina vie voittoa tv-sarjoista tuttuihin kuvakirjoihin, vaan valitettavan usein suurin ostopäätökseen vaikuttava tekijä on hahmojen tuttuus televisiosta.

Kysyin kustantajilta heidän mielipidettään siihen mikä kuvakirjojen ostajiin eli aikuisiin vetoaa.

- Kirjan nimi on ytimekäs ja positiivinen
- Hahmon tai tekijän tunnettuus
- Klassikko, joka on tuttu omasta lapsuudesta
- Laatu
- Tuttu kirja-arvosteluista
- Tuttu tv-ohjelmasta
- Uudet kuvitukset
- Kansikuva

Myyntiin vaikuttava asia on myös itse tarina, ei ainoastaan sen laadukkuus tai vivah-teikas kielenkäyttö. Tarinoita ja satuja riittää joka lähtöön ja jokaisella maalla ja kulttuurilla on omat perinteiset satunsa. Suomessa parhaiten myyvät aihealueet ovat kustantajien mukaan lasten arkeen liittyvät tarinat, jotka on kerrottu humoristisesti. Lisäksi luonto- ja eläinaiheet ja klassikkosadut myyvät hyvin. Pojille ja tytöille on tietysti olemassa omia kirjoja kuten autoista tai prinsessoista kertovia kuvakirjoja, mutta niiden myynti ei ylitä lasten arjesta kertovien kuvakirjojen myyntiä. Eräs haastattelemistani kustantajista pohti tämän liittyvän siihen, että lapsi ja aikuinen voivat omaan arkeen liittyvän tarinan jakaa yhdessä helpommin kuin esimerkiksi avaruushirviöistä kertovan sadun. Se, että lukukokemuksesta tulee yhteinen ja mieluinen tietysti lähentää lapsen ja aikuisen välistä suhdetta mikä varmasti on hyväksi molemmille osapuolille.

Oman kirjani tarinaa ja kuvitusta tehdessäni otin huomioon kohdassa 3.2. kustantajien listaamat asiat, jotka vaikuttavat kustannuspäätökseen ja yllä olevassa kappaleessa listattuja kohtia. Kuvakirjassani pyrin omaperäiseen tekstiin joka purisi kohderyhmäänsä, eli 3-5 vuotiaisiin lapsiin huumorin avulla. Pyrin käyttämään mielikuvitustani tarinan kerronnassa päähenkilöstä alkaen. Päähenkilönä on mustekala, joka kirjassani tulee toimeen vallan mainiosti kuivalla maalla. Mustekala myös osaa muuntautua kasviksesta

työvälineeksi ja pyörän osasta maitokannuksi. Samalla yritin kertoa kuvin ja sanoin asioita, joiden avulla lastenopettajat tai vanhemmat voivat opettaa lapsiaan. Tämän tein lisäämällä kuvitukseen eläimiä ja maatalon työkaluja. Suomalaisille lapsille tuttu lähiympäristö on mielestäni kaupungeissakin asuville, luonto ja tutut kotieläimet kuten lehmät ja kissat. Ja jos eivät lehmät olekaan täysin tuttuja eläimiä voi lapsi oppia sen kirjastani.

Kirjan kannet, ja erityisesti takakannen teksti, nousevat tärkeään asemaan ostotilanteessa. Etukannen tehtävä on herättää ostajan mielenkiinto, mutta hyvin nopeasti kirja käännetään ja tutkitaan takakannen tarjonta. Tästä tekstistä ostaja muodostaa kuvan kirjasta, joten on tärkeää, että kirjan tarina saadaan herätettyä henkiin myös takakannen tekstissä. Lisäksi on huomioitava se seikka, että kirjan markkinointi alkaa jo siinä vaiheessa kun itse kirja ei ole vielä valmis. Kuten myöhemmin tulee selville, kirjan markkinointia varten on ensin tehtävä valmiiksi kirjan kannet, jotta kirjaa voidaan markkinoida kirjakaupoille ja kirjastoille. (Manninen, 1987, 71-72)

3.4 Kirjan esittely kustantajalle

Kun käsikirjoitus ja kuvitus viedään tai lähetetään kustantajalle näytettäväksi, kannattaa uuden kirjailijan tehdä työstään mahdollisimman valmis, jotta kustantaja saa mahdollisimman hyvän kuvan taidoista ja kyvyistä. (Manninen, 1987, 71-72) Miltei samoin neuvoivat kaikki haastattelemani kustantamojen edustajat. Varmasti kaikki kirjailijat ja kuvittajat haluaisivat päästä esittelemään kirjakokelaansa kustantajalle kasvokkain. Haastattelussa selvisi, että tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, koska kirjakokelaita tulee kustantamoille useita satoja vuosittain. On siis fyysinen mahdottomuus, että jokin pääsisi esittelemään kirjansa, niin valitettavaa kuin se kustantajien mielestä olikin. Kaikkien tutkimuksessa mukana olevien kustantajien sivuilta löytyivät selkeät säännöt, kuinka kirjakokelas kannattaa heille lähettää. Sähköisessä muodossa ei tekstejä tai kuvia oteta mieluusti vastaan vaan teksti kannattaa lähettää tulostettuna postitse. Kuvitukset samoin pyydetään lähettämään postitse, joskaan originaaleja ei kuitenkaan pyytänyt vaan hyvänlaatuiset kopiot riittävät. Itse lähetän kustantamoihin hyvänlaatuiset tulosteet työstäni.

Tekstin kannattaa saamieni vastausten mukaan olla niin valmis kuin se kirjoittajan mielestä voi olla ja sitä kannattaa todella hioa ja tarkistaa suomenkielen oikeellisuus. Kustantajat neuvoivat kirjailijan valmistautumaan siihen, että tekstiä tullaan useassa tapauksessa muokkaamaan monta kertaa koko prosessin aikana, vaikka teksti itse sen kirjoittajasta tuntuisi valmiilta. Suositeltava pituus kuvakirjaa varten on lasten kuvakirjoissa yleensä 6–10 liuskaa, jossa teksti on kirjoitettu 12 pistekoolla ja väljällä rivivälillä. Tämä mahdollistaa sen helpon lukemisen. Itse keskityin enemmän kuvituksen runsauteen kuin tekstin pituuteen. Tarinani pituus on 3 liuskaa yllä olevilla ohjeilla kirjoitettuna. Mielestäni tarinan pituus oli riittävä varsinkin kun ottaa huomioon kuinka pienille lapsille kirja on ajateltu. Omista valinnoistani kerron lisää kappaleessa 4. Kuvituksesta sen sijaan kustantajat haluavat nähdä 2–10 näytettä ja mahdollisen taittosuunnitelman. Jotkut kustantajista olivat kuitenkin sitä mieltä, että kuvitusten ja tekstien on tultava yksittäin, ilman mitään taittosuunnitelmaa. Jos taittosuunnitelma on tehty valmiiksi se saattaa lukita kustantamoiden omien taittajien mielikuvan tarinan ja kuvan muodostamasta kokonaisuudesta. Tässä kohdassa katsoin olevani pätevä taittamaan työni itse, joten tätä ohjetta en ikävä kyllä ottanut huomioon.

3.5 Työprosessi

Kuvakirjan tekoprosessi on pitkä ja siihen kuuluu useita tekijöitä. Kustantajien mukaan kirjan täysin valmiiksi saaminen, siitä hetkestä alkaen kun kustantamo on tehnyt kustannuspäätöksen, kestää vähintään kuusi kuukautta, mutta yleensä aikaa kuuluu ainakin yksi vuosi. Tämä totta kai riippuu täysin kustakin projektista eli kuvakirjasta ja kustantamosta ja sen suorittamista markkinointitoimenpiteistä ja vallitsevasta ajasta markkinoilla, kertoivat kustantajat.

Haastattelussa kävi ilmi että kaikilla kustantajilla oli suurin piirtein samantapainen työtapa kirjan teossa. Kun kirja on saanut hyväksynnän kustantamossa, pidetään palaveri kirjan tekijöiden kanssa. Tässä palaverissa käydään läpi esimerkiksi sivumäärä, kirjan koko ja muoto. Lisäksi tehdään projektille aikataulu. Palaverin jälkeen muokataan ensin kirjan teksti kuntoon. Tässä työssä kirjailijaa auttaa editori ja mahdollisesti myös kustannustoimittaja. Usein kokeneiden kirjailijoiden tekstejä ei enää tarvitse muokata niin paljon kuin ensikirjan tekijöiden. Näin ollen kirjaprojekti uuden kirjailijan kanssa saattaa

olla pidempi kuin vanhan konkarin. Kun teksti on saatu valmiiksi voi kuvituksen tekeminen alkaa. Tätä ennen kustantaja on tutkinut eri kuvittajien töitä ja valinnut niistä tarinan kanssa yhteensopivan kuvallisen tarinankerronnan. Joissakin tapauksissa kirjailija ja kuvittaja ovat tehneet yhteistyötä alusta asti jolloin kustantaja voi käyttää jo olemassa olevaa kuvittajaa. Tämä riippuu tietenkin kuvittajan tasosta ja siitä onko kuvitus kustantajan mielestä sopiva itse tarinaan. Kuvituksen tekeminen syntyy kustantajien mukaan parin kuukauden ja puolen vuoden sisällä. Kuvitusta muokataan moneen otteeseen kuvittajan, kustantajan ja kirjailijan kanssa. Ennen kuvitusta tehdään usein kuvitus kirjankantta varten, jotta kirjaa voidaan markkinoida jälleenmyyjille ennen kirjan valmistumista. Taittaminen voi alkaa kun kuvitus on saatu valmiiksi.

Taittamisen hoitaa useimmissa tapauksissa kustantamon taittajat mutta joskus kokee neet kirjailijat taittavat työnsä itse. Taittamiseen kuluu kuvakirjasta ja muista samankaisista projekteista riippuen yhdestä kolmeen kuukauteen. Värierottelu tehdään represssa, josta kuvakirja lähtee painoon. Ennen kirjan painoon lähettämistä kuvakirjan tekijät antamat tietenkin suostumuksensa. Painossa kirjan painaminen kestää paperista, sidonnasta ja mahdollisista jälkikäsittelyistä riippuen muutamasta viikosta puoleentoista kuukauteen.

3.6 Kuvakirjan kuvitus

On mahdotonta neuvoa kuinka saadaan aikaan upea kuvitus, sillä sen tekemiseen tarvitaan lahjoja, ja näkemystä kuvittaa tietyn sadun tai tarinan hengen mukaisesti. Kustantajat kertoivat, että kuvitusten taso on selvästi noussut Suomessa viime vuosien aikana ja erinomaisen lahjakkaita kuvittajia on todella paljon verrattain aiempiin vuosiin. Tästä huolimatta kuvakirjojen kuvitusten arvostus ei ole korkea ja yleinen mielipide on, että kuvakirjojen kuvitukset eivät edes kuulu kuvataiteen piiriin (Helsingin taidemuseon julkaisuja, 2005, 8) Kuvittajilla on mielestäni edessään vieläkin vaativampi työ kuin muilla kuvataiteilijoilla, koska ammattitaitoisen kuvittajan on osattava välittää tarinan luonne sen lukijalle, herättää tarina ja sen hahmot henkiin ja muuntaa kuvitus jokaiselle eri tarinalle sopivaksi ja lisäksi heidän pitää hallita tekniikat ja käyttää luovuuttaan. Heidän ammattitaitonsa on vailla vertaa.

Kustantajilta kysyin, minkälainen kuvitus on myyvää? Kustantajat kertoivat haluavansa kuvitukselta samaa kuin millä perusteilla yllä kehuin kuvittajien taitoja, sillä ammattitaito on yksi asia, joka myy. Lisäksi sain seuraavia vastauksia;

- Laadukas jälki
- Lämmin väreiltään ja muodoiltaan
- Tunteiden on näyttävä hahmoista
- Hahmojen oltava vuoropuhelussa ympäristön kanssa
- Väreiltään positiivinen ja raikas

Kuvituksissa on näkyvissä myös muotivirtauksia. Esimerkiksi 60-luvulla värit olivat räikeitä ja kuvitukset olivat kollaasin omaisia. Värien räikeys tosin johtui osin painoteknisistä syistä. Painotekniikoiden ja paperien laadun parantuessa 70-80 luvuilla kuvitukset olivat usein herkkiä akvarellikuvituksia ja 90-luvulla työt mukailivat taidehistoriallisia töitä. Kustantajien mukaan 2000-luvulla on nähtävissä 60-luvun paluu retro-henkisinä töinä ja sen voi itsekkin todeta käymällä kirjakaupassa (Helsingin taidemuseon julkaisu- ja, 2005, 68). Alta löytyy esimerkkejä eri vuosikymmenten kuvituksista.

Kuvitus Oili Tanninen, kirjasta Nunu putoaa, Oili Tanninen, Otava 1969

Kuvitus Maija Karma, kirjasta Vattumato, Sakari Topelius, Otava 1984

Kuvitus Maija Ranta, kirjasta Haltijoitten mailla, maahisten majoissa - maan, metsän, veden ja vuoren väki, Elina Ranta WSOY 1996

Kuvitus Erika Kovanen, kirjasta Allakka Pullakka, Laura Ruohonen, Otava 2004

4 VALINNAT OMASSA TYÖSSÄ

Projektityöni eli kuvakirjan tekeminen on kytenyt pitkän aikaa ja päätin että nyt on loistava tilaisuus näyttää itselleni ja muille mitä osaan. Itse tarinan kirjoittaminen on ollut hankalinta mutta sinänsä myös opettavaista, sillä nyt tiedän, että osaan, jos haluan. Mutta ennemmin haluan kuvittaa kuin kirjoittaa. Jotta lukija voi oppia jotain painotuotteen tekemisestä haluan käydä läpi projektityössäni tekemäni valinnat ja miksi päädyin niihin.

4.1 Tarina ja kuvitus

Tarinani pituudeksi tuli 3 liuskaa. Alle kouluikäisten lasten kuvakirjatyyppisten satukirjojen tai tietokirjojen suositeltava tekstin pituus on 2–5 liuskaa. Pidin mielessäni Mannisen ohjeet (Manninen, 1987, 71), että mitä pienemmälle lapselle kirja on osoitettu, sitä vähemmän tekstiä kannattaa olla. Minulle jäi haastava tehtävä, jotta sain vähillä sanoilla kirjoitettua mahdollisimman mielenkiintoisen ja mukaansa tempaavan tarinan.

Kuvitus on lastenkirjoissa ilmaisultaan usein figuratiivista, kertovaa ja esittävää. Sen pitää olla tyyliältään sopiva tekstiin ja sen luomaan tunnelmaan. Kuvitus ei kuitenkaan ole mielenkiintoinen jos se kertoo saman kuin teksti, sen pitäisi näyttää se mitä tekstistä ei näe. (Lasten keskus, 1989, 10–11) Kuvittaessani koetin lisätä kuviin edellisen mukaan jotain sellaista mitä tekstissä ei ole. Nyt piirtämistäni kuvista pitäisi löytyä jonkin verran tapahtumia tai esineitä ja asioita, joiden kautta lapsi voi esimerkiksi oppia uusia sanoja. Tämän vuoksi pyrin pitämään hahmot ja muut elementit mahdollisimman selkeinä ja tunnistettavina. Kuvakirja on usein lapsen ensimmäinen taide-elämys ja näistä kuvista saattaa jäädä mielikuvia pitkäksi aikaa, joten paneuduin kuvituksen tekoon toissani, jotta kuvista tulisi mahdollisimman hyviä. Työssäni käytin pastelliliituja, puuvärejä, akvarelleja ja skannattuja kuvia tai esineitä. Olen piirtänyt miltei jokaisen elementin erikseen ja liittänyt kuvat yhteen käyttäen Photoshop-ohjelmaa. Innoittajana tähän kollaasimaiseen työn tekoon on ollut Nunnun sekä Mikko Mallikkaan kuvitukset. En kuitenkaan lähtenyt tekemään kollaasia sanan perimmäisessä tarkoituksessa mutta halusin käyttää joitakin kollaasitekniikan suomia mahdollisuuksia kuvituksessani.

Kuten kustantajatkin kertoivat haastatteluissa, on 2000-luvulla retro-henkisyys palannut kuvitukseen. Se näkyy myös minun kuvituksessani, joka on myös väreiltään räikeähkö ja kollaasimainen ote osaltaan luo retro-henkisyyttä. Ei kuitenkaan ollut itsetarkoitusta kuvittaa työtäni vallitsevan ”muodin” mukaisesti, vaan ainoastaan sen vuoksi että 60- ja 70-lukujen värit ja tekniikat ovat minusta mielenkiintoisia ja tuovat vaihtelua nykyään vallitsevaan kuvitustyyliin.

4.2 Paperin valinta

Kuvakirjaa tehdessä pitää ottaa huomioon kuvituksen ja tarinan lisäksi useita eri asioita. On mietittävä kirjan ulkoasua kuten kokoa ja kansia. Paperin valinta on myös tärkeä. Nämä asiat on mietittävä tarkoin, jotta saa aikaan mahdollisimman hienon kirjan kaikin puolin.

Paperin valinta vaikuttaa luettavuuteen, kuvien toistoon ja kustannuksiin. Painotuotteen suunnittelussa pitää ottaa huomioon se, minkälainen tuote tulee olemaan painettuna ja keille tuotetta ollaan tekemässä. Esimerkiksi jos suunnitellaan esitettä kierrätyksestä, olisi epäsoveliaista painaa esite paksulle päällystetylle paperille, paperi tulisi siis valita aina tapauskohtaisesti. Paperin valintaan vaikuttaa mielestäni itse tuote, sen sisältö ja sen käyttäjä. Sen valintaan pitäisi vaikuttaa edellä mainittujen lisäksi paperin käyttöominaisuudet, laatu, kestävyys ja ulkoasu. Päällystetyt mattapaperit sopivat sekä tekstile että kuville. Deltakiiltoa, eli sitä kun kuvapinta on mattapaperilla kiiltävämpi kuin itse paperi, voi käyttää tehokeinona. (Loiri, 1998, 177-181) Edellä mainittujen asioiden pohjalta päädyin heijastamattomaan 150 grammaiseen Arctic Volume Highwhite⁸-paperiin. Se tuntuu pehmeältä ja luonnolliselta. Se on erittäin hyvä paperi kun halutaan korkealuokkaista kuvantoistoa. Korkean bulkin, hyvän opasiteetin ja jäykkyysominaisuuksien ansiosta se sopii erinomaisesti käytettäväksi kirjoissa (www.arcticpaper.com). Paperi kestää arkistointia, eli jos kirja säilytetään siistissä kirjahyllyssä, sen sivut eivät aivan heti haperru. Koska tuotteeni on lastenkuvakirja, se vaatii hyvää kuvantoistoa mutta myös luettavuutta, nämä kriteerit valitsemani paperi

⁸ Valmistaja: Arctic Paper

täyttää. Kirja tulee saamaan lasten käsissä kovaa kohtelua, ja tämä paperi on myös kestävä. Se kestää myös kontaktia kuivien ja rasvaisten raaka-aineiden kanssa, eli tässä tapauksessa lasten tahmaisten sormien kosketusta. Sen opasiteetti arvo on 97%, joten sille voi hyvin painaa kaksipuolisesti. Lisäksi valitsemani paperi sopii hienosti kuvitukseen sileydeltään ja antaa hyvän loppusilauksen pehmeän tuntuisella pinnallaan.

4.3 Typografia

Päätteetön fontti, kuten Arial, on hyvin luettavaa ja selkeää. Päätteettömät fontit toimivat hyvin lyhyissä teksteissä, kun taas pitkissä leipäteksteissä lukemista helpottaa päätteelliset fontit kuten Garamond ja Times (Niinikangas, 2001, 59-61). Päätteellisen fontin luettavuutta helpottaa tutkijoiden mukaan se, että kun kirjasimet näyttävät liittyvän toisiinsa, silmä seuraa kirjasimia helpommin eivätkä rasitu niin paljon. Tästä on kuitenkin montaa koulukuntaa, joka väittää ettei päätteellisen tai päätteettömän fonttien käytöllä ole vaikutusta luettavuuteen. Näin ollen päättelen että kyse on tässä tapauksessa suunnittelijan omassa harkinnassa. Itse olen sitä mieltä että luettavuus riippuu fontin ulkoasusta, sen välistyksestä ja esimerkiksi siitä onko fontti kovin leveää tai kapeaa. Mutta myös useita romaaneja lukeneena, voin myös sanoa, etten muista ikinä nähneeni päätteetöntä fonttia muissa kuin lasten kirjoissa, missä jo pistekokokin on todella suurta ja tekstiä hyvin vähän.

Fontin visuaalinen laatu ja ulkonäkö pitkähköissä teksteissä on tärkeää, jotta teksti on vähintään luettavaa ja toivottavasti myös kaunista ladontaa (Samara, 2005, 35). Tekemässäni kuvakirjassa tekstiä ei ole kuin muutama lause per sivu. Näin ollen tekstin välistäminen ja muotoilu helpottuu jonkin verran. Tärkeänä lastenkirjan fontin valinnassa pidän sitä seikkaa, että fontti olisi suurehkoa ja se olisi asetettu rauhalliselle, neutraalille taustalle, jotta tekstiä on helppo lukea iltalampun valossa. Liika valkoisuus tekstissä saattaa myös vaikeuttaa lukemista, jolloin lukijan mielenkiinto jakaantuu. Välistyksellä voidaan saavuttaa sellainen teksti kokonaisuus, jota on helppo ja miellyttävä lukea (Niinikangas, 2001, 59-61). Fontin koolla ja tekstin pohjaväri on merkitystä, koska usein vanhemmilla ihmisillä alkaa olemaan ikänäköön liittyvää näön heikkenemistä, jolloin on helpompaa lukea isoa kuin pientä tekstiä. Näiden argumenttien perusteel

la valitsin fontiksi Century Gothic – fontin. Fontissa on leveä leikkaus, mikä tekee siitä helposti luettavan pienelläkin pistekoolla. Fontti myös latoutuu kauniisti.

4.4 Kirjan muotoilu

Kirjan muodoksi valitsin miltei neliön. Kirjan koko on kohtuullisen pieni, vain 17,5x21,5 cm. Tähän muotoiluun päädyin koska kirjaa lukee 3-5 -vuotiaalle lapselle usein aikuisen, joka joutuu pitelemään kirjaa ylhäällä jokunen aikaa ja usein koholla niin, että lapsi näkee sen. Näin ollen on otettava huomioon se, että kirjan on oltava helppo käsitellä esimerkiksi yhdellä kädellä ja että sitä jaksaa pidellä pidempäänkin. Samoin jos pieni lapsi haluaa katsella kirjan kuvia, kirja ei saa olla liian painava, jotta lapsi jaksaa liikutella sitä. Lisäksi jos kirja on kovin painava se voi tippuessaan satuttaa lasta. Tästä kaikesta päätellen sopiva kirjan koko on lyhyehkö 16 tai 32 -sivuinen, neliön mallinen tai suorakaide, kuitenkin niin, että sen alakanta on korkeutta vain hieman pidempi. Tämän muotoinen kirja mielestäni helpointa pitää kädessä, koska se ei pääse heilautamaan yhtä helposti kuin korkeat kirjat, eikä näin pääse kaatumaan lapsen kasvoille. Esimerkiksi Tammen Tomppa-kirjoissa on käytetty neliömallia, jota on erittäin helppo pidellä. Toinen hyvä malli on esimerkiksi Mikko Mallikas -kirjoissa. Haastattelemieni kustantajien mukaan suositeltava koko on sellainen, joka on lapsen käteen sopiva ja jonka voi painaa arkille ilman että syntyy hukkapaloja. Mutta ennen kaikkea kirjan koko riippuu kustantajien mielestä kuvituksesta, tekstin määrästä ja käyttötarkoituksesta. Valinnassani pidin mielessäni myös kustantajien ohjeet. Nyt valitsemani muotoilu sopii mielestäni hyvin yhteen niin edellä mainittujen asioiden kanssa kuin tarinan ja kuvituksenkin kanssa.

5 LOPUKSI

Mielestäni olen onnistunut tämän opinäytetyön tavoitteessa yhdistää teoria ja luovuus. Näm kaksi sanaa ja asiakokonaisuutta kiteyttävät koko opiskeluaikani oppimani asiat. Teoreettisia tietoja kuvankäsittelystä ja värinhallinnasta olen joutunut opiskelemaan ja käyttämään väistämättä koko koulutukseni ajan lopputyötä myöden. Luovuutta taas olen saanut käyttää kaikissa koulun harjoituksissa ja viimeiseksi oman kuvakirjan suunnittelussa ja teossa. Projekti osaa tehdessäni jouduin ottamaan vastaan ohjeita, miettimään teknisiä asioita ja rajaamaan aihetta hyvinkin paljon. Tämä on mielestäni niin vienyt tilaa luovuudelta kuin myös vaatinut sen käyttämistä. Vaatinut sen vuoksi, että ilman luovuutta ei pysty ratkaisemaan vastaan tulevia ongelmia. Myös teknisten tietojen käytäntöön panossa joutuu käyttämään luovuutta, sillä asiat voi tehdä useilla eri tavoilla ja päästä silti samaan loppuratkaisuun. Eri asia on tietysti punnita työn laatua eri tavoilla tehtyjen töiden välillä, esimerkiksi tiedoston hallintaan liittyvissä asioissa.

Toivon että lukija pystyy hyväksi käyttämään keräämiäni käytännön tietoja värinhallinnassa kuin myös kustantajien antamia tietoja. Heidän antamansa tiedot pätevät mielestäni tarkalleen myös muuhun graafiseen ja luovaan työhön ja painotuotteiden suunnitteluun. He ilmoittavat selkeästi että on aina otettava huomioon kohderyhmä, kirjoitettava ja kuvitettava / taitettava laadukkaasti ja mielenkiintoa herättävästi, mietittävä tekstin ja kuvan vuoropuhelua, suunniteltava houkutteleva ja laadukas tuote kaiken kaikkiaan. Kun graafikko muistaa nämä ohjeet ja pitää yllä teknistä tietotaitoaan saa varmasti toteutettua sen mistä haaveilee tai minkä tehtävän työnantajaltaan saa.

LÄHTEET

Aatola T. Luennot marraskuu 2006. Laurea-ammattikorkeakoulu, Viestinnän koulutusohjelma, Tikkurila

Adobe Press. 1999. Julkaisijan käsikirja. Helsinki: ITPress.

Ala M, Paulin A, Repo Y. 1999. Digitalisoituva kirjan välitys. Tampere: Cityoffset Oy

Fraser, B., Murphy, C. Bunting, F. 2004. Värihallinta. Helsinki: Edita Prima Oy

Helsingin taidemuseon julkaisuja. 2006. Satua ja totta. Helsinki: Art-Print Oy

Hiesula, H. 2006. Digitaalinen totuus.

Laurea-ammattikorkeakoulu, Viestinnän koulutusohjelma. 2006. Digitaalinen totuus.

Digitaalisen median tuotantomenetelmät –opintojakson julkaisu. Lahti: Markprint Oy

<http://www.adobe.com/products/freehand/>

<http://www.arcticpaper.com>

<http://fi.wikipedia.org/wiki/CMYK>

<http://fi.wikipedia.org/wiki/ICC-profiili>

<http://www.earthboundlight.com/phototips/8bit-versus-16bit-difference.html?search=16+bit&bool=and>

<http://www.hansaprint.fi/fi/varihallinta.asp>

http://www.pikseli.fi/digifag/5_icc.html

<http://www.pixheli.com/varinhallinta.html>

http://www.pixoff.net/downloads/artikkelit/dvlehti/2_05_kuvasommittelu.pdf

Lasten keskus, Suomennuorisokirjallisuuden Instituutti. 1989. Porvoo: WSOY:n graafiset laitokset

Loiri, P, Juholin, E. 1998. HUOM! Visuaalisen viestinnän käsikirja. 2. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Loivamaa, I. 2002. Kotimaisia lastenkirjan kuvittajia. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy

Malme, H. 2002. Grafiikka: tekniikkaa ja taidetta. Helsinki: Ateneumin taidemuseo.

Manninen, K. 1987. Kirjoittajan opas. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava

Niinikangas, V. 2001. Ajatukset käyttöön: julkaisijan käsikirja. Turku: Enonstone

Pihlanko, J. 1999. Digitaalinen kuvankäsittely. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Pihlanko, J. 2001. Digitaalinen kuvankäsittely. 2.painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy

Samara, T. 2005. Publication design workbook a real-world design guide. Gloucester, Mass: Rockport Publishers.

www.dx.sheridan.com/images/gamut.gif

Haastattelut:

Ahlbäck, E. lasten ja nuortenkirjallisuuden apulaisjohtaja. WSOY. Helmikuu 2007

Mäkelä, L. kustannustoimittaja. Otava. Maaliskuu 2007

Poskela, T, toimituspäällikkö. Lastenkeskus. Helmikuu 2007

Toiviainen, T. kustannustoimittaja. Tammi. Maaliskuu 2007

Kysymyksiä kustantajille

Kustannuspäätökseen vaikuttavat asiat

1. Mitkä ovat kolme tärkeintä kriteeriä minkä perusteella otatte lastenkirjan (kuva- kirja) kustannettavaksi?
2. Eroavatko edellä mainitut kriteerit muihin kirjoihin verrattuna? Esimerkiksi kuva- ja tekstipainotukset tms.
3. Vaikuttaako kirjan valintaan positiivisesti jos on selvät merkit siitä, että tarinaa tai samaa teemaa voisi jatkaa useaan osaan jatkossa?

Lastenkirjojen myynti

4. Minkä tyyppiset lastenkirjat vetoavat ostajiin eli aikuisiin?
5. Onko näkyvissä selviä päälinjauksia tai aihealueita, jotka myyvät selvästi enemmän kuin toiset?
6. Onko lastenkirjoille selkeitä myynti- tai sesonkiaikoja?

Kirjakokelaan esittely

7. Miten kirjan tekijän kannattaa esitellä kirjansa ja missä vaiheessa esittely on hyvä tehdä?
8. Missä formaatissa kirjakokelas kannattaa esitellä?
9. Onko kirjailijan/kuvittajan kannalta edullista antaa koko materiaali valmiiksi sähköisessä muodossa kun kirja on hyväksytty kustannettavaksi?

Tuotanto ja muotoilu

10. Kuinka kauan kirjan tuotantoprosessi kestää ja mitä vaiheita tähän prosessiin kuuluu?
11. Miten kirjan tekijä on tuotantoprosessissa mukana?
12. Millainen kirjan formaatti on lastenkirjalle mielestänne mielekkäin?
13. Kuinka helposti ulkoasultaan erikoiset kirjat pääsevät kustannettavaksi? Esim. kirjassa paljon stanssauksia, lakkauksia ym erikoista, jotka nostavat painokustannuksia.

Liite 1. Kuvakirjan tuotanto

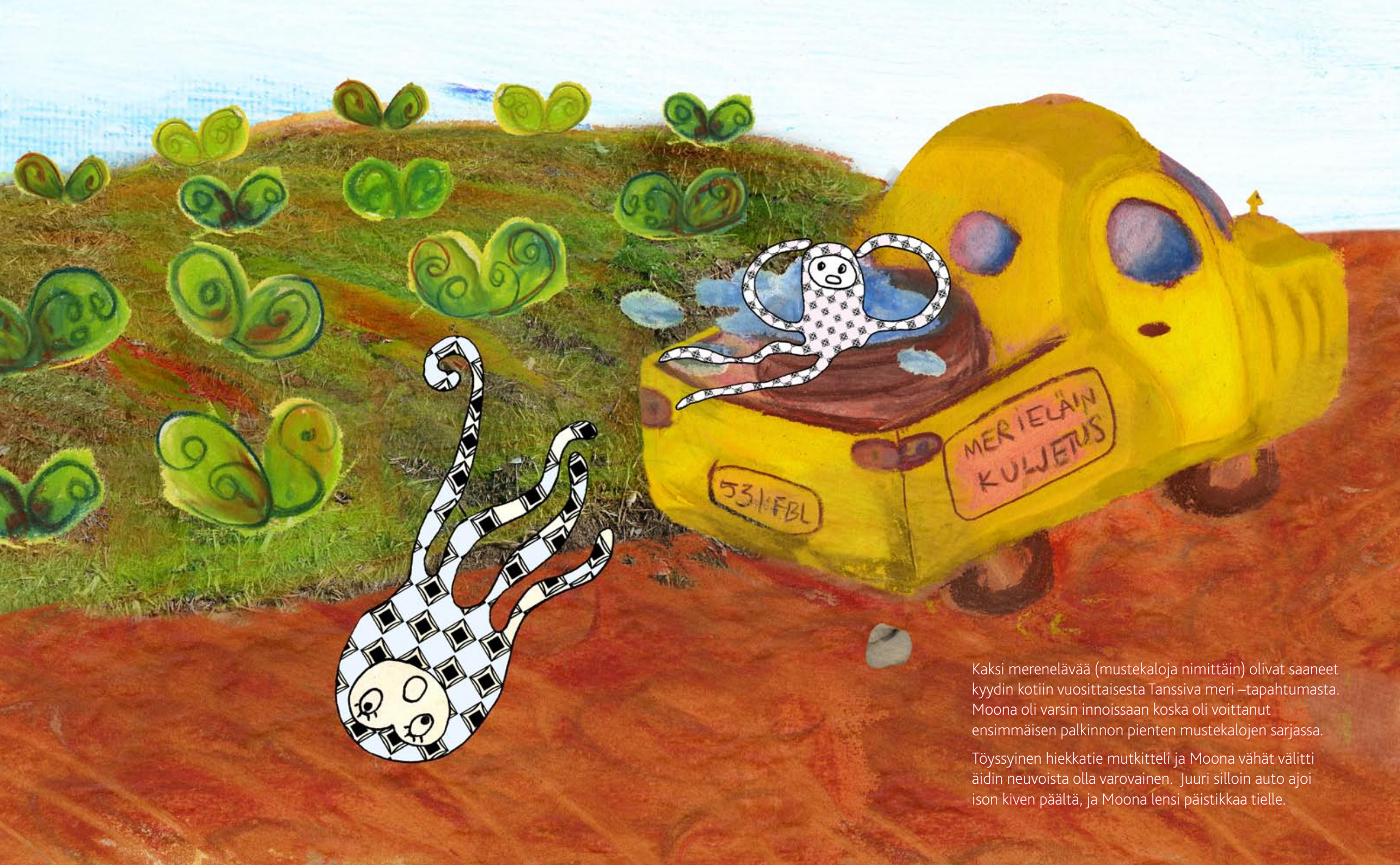
Kuvitus ja tarina

14. Onko olemassa "myyvä" kuvitusta?
15. Mitä eroa on 3-5-vuotiaiden tyttöjen ja poikien lastenkirjoissa?
16. Onko kuvituksissa mielestänne selviä muotivirtauksia?
17. Kannattaako kuvittajan ottaa huomioon vallitsevat muotivirtaukset kuvitustekniikassa?
18. Kannattaako lastenkirjoissa (3-5-vuotiaiden) enemmän panostaa kuvitukseen vai tarinaan?

Omakustanne

19. Millaiset mahdollisuudet on omakustanteelle menestyä, jos kustantamo ei huoli kirjaa?

Muuta mieleen tulevaa

Kaksi merenelävää (mustekaloja nimittäin) olivat saaneet kyydin kotiin vuosittaisesta Tanssiva meri -tapahtumasta. Moona oli varsin innoissaan koska oli voittanut ensimmäisen palkinnon pienten mustekalojen sarjassa.

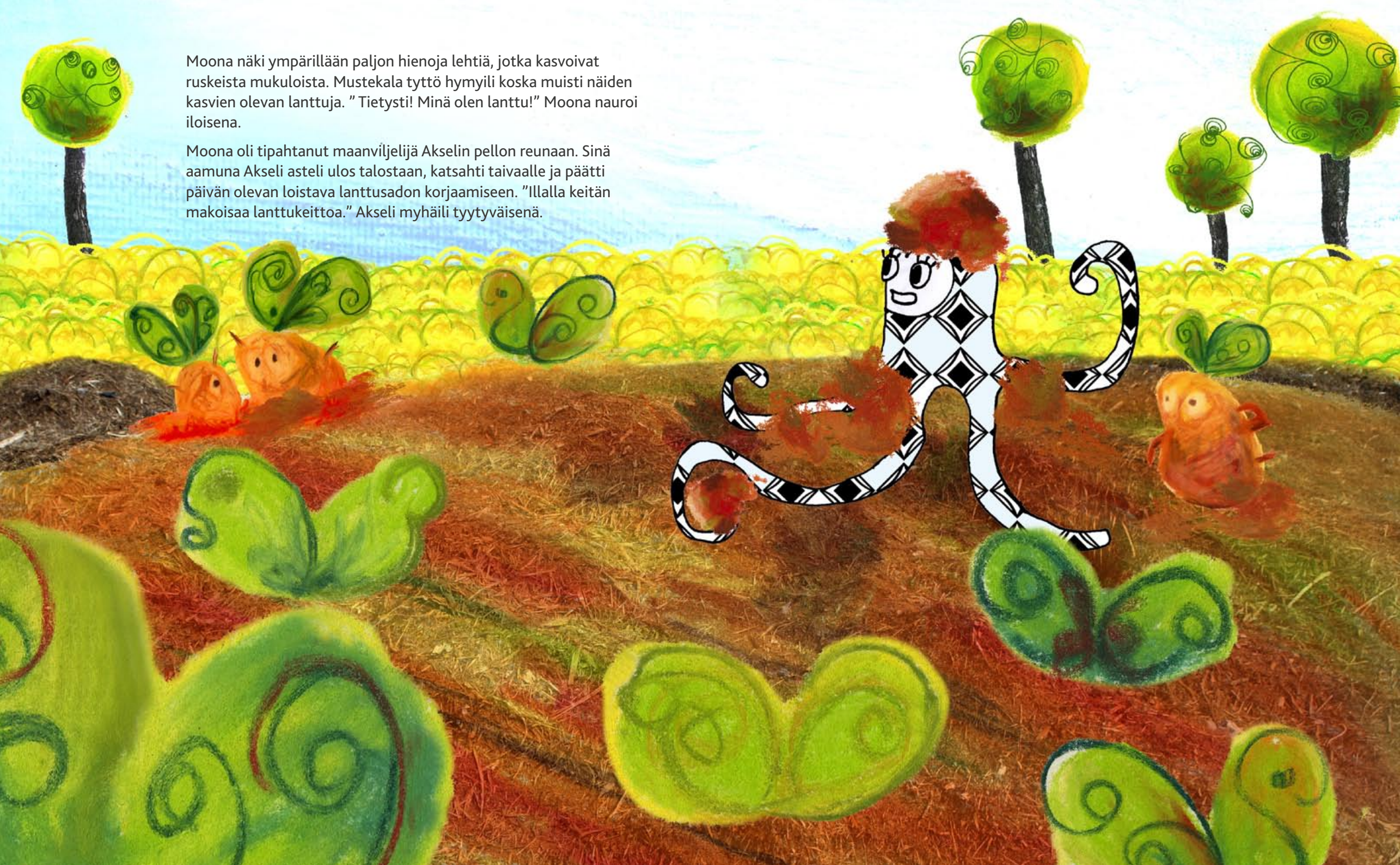
Töyssyinen hiekkatie mutkitteli ja Moona vähät välitti äidin neuvoista olla varovainen. Juuri silloin auto ajoi ison kiven päältä, ja Moona lensi päistikkaa tielle.

Moona nosti kipeää päätään ja voi kuinka sitä jomotti. "Mitä minä teen keskellä tietä?" pikku mustekala mietti. Moona huojui pellon reunaan istumaan eikä kulunut aikakaan kun utelias mehiläinen tuli hyviä tapoja noudattaen tervehtimään tulokasta: "Bzz..Kukaz zinä olet?" se kysyi. Reippaana Moona aloitti: "Minä olen...hmm...no minun nimeni on tietysti...", Moona raaputti päätään ja sanoi hetken mietittyään. "En minä taida muistaa kuka tai mikä minä olen." "Minä luulen, että olet jonkinlainen kazzvi, ainakin istut pellolla ja kazzvit ovat kovin kiintyneitä peltoihin" mehiläinen rohkaisi ja kaarsi etsimään lisää mettä kukista.

Moona näki ympärillään paljon hienoja lehtiä, jotka kasvoivat ruskeista mukuloista. Mustekala tyttö hymyili koska muisti näiden kasvien olevan lanttuja. "Tietysti! Minä olen lanttu!" Moona nauroi iloisena.

Moona oli tipahtanut maanviljelijä Akselin pellon reunaan. Sinä aamuna Akseli asteli ulos talostaan, katsahti taivaalle ja päätti päivän olevan loistava lanttusadon korjaamiseen. "Illalla keitän makeaa lanttukeittoa." Akseli myhäili tyytyväisenä.

Illan suussa sato oli korjattu ja täpötäynnä olevat säkit oli kannettu varastoon. Moona makasi tyytyväisenä yhdessä säkeistä kunnes toiset (ne oikeat lantut) saivat työnnettyä Moonan maahan. "Et sinä ole lanttu, olet aivan erivärinen kuin me!" lantut huutelivat perään. Muistinmenetyksestä huolimatta Moona oli hyvin päättäväinen ja rohkea mustekala, eikä kauaa surrut ettei ollutkaan lanttu.

Vanha ruosteinen lapio puhisi Moonalle: "Hei talikko, miksi makaat lattialla? Tule nojaamaan seinän viereen ettet sinäkin ruostu." Moona mietti hetken ja päätti sitten olla talikko. Muut työkalut nyökyttelivät hyväksyvästi.

Seuraavana aamuna lapio jäi kuokan ja sahan kanssa nojailemaan varaston kulmalle kun talikot ja viikatteet lähtivät töihin Akselin matkassa. Iltapäivällä Akseli alkoi nostella kaadettua heinää heinäseipäille. Moonaa pisteli ja kutitti aivan kauheasti. "Silmiäni kirvelee, en minä voi olla talikko, tai sitten olen hyvin allerginen talikko." Moona kuiskasi viikatteelle. Akseli pistikin Moonan sivuun: " Ei näin tylsällä talikolla saa heinää nostettua iltaan mennessä", ja tarttui toiseen työkaluun.

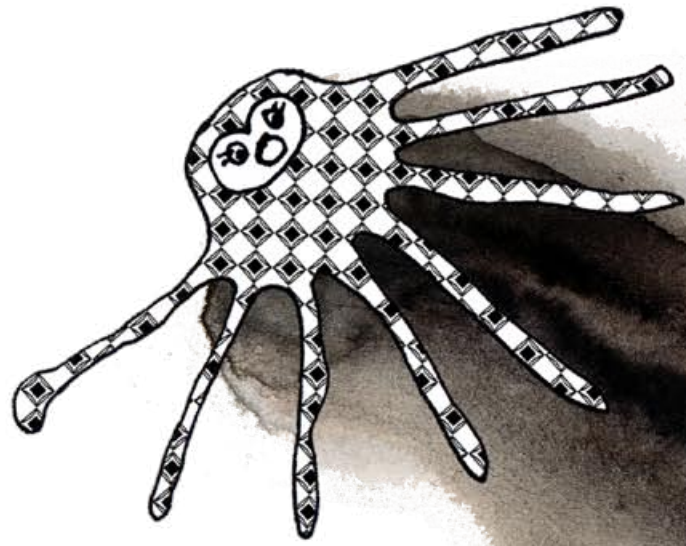
Pikku mustekala lähti tutkimaan ympäristöään jälleen kerran ja tapasi aitaan nojaavan pyörän. "Minä en ole lanttu enkä talikko, tiedätkö mikä minä olen?" Hymyillen pyörä vastasi: "Totta kai. Olet pyöreä ja sinulla on monta pyörän pinnaa. Olet aivan varmasti pyörän rengas! Minun etupyöräni on vääntynyt joten voisit ottaa hänen paikkansa."

Kotimatkan jälkeen Moonan pää oli aivan pyörryksissä ja joka paikkaan sattui. "Herra Pyörä, en minä taida olla pyöränren-gaskaan." Moona vaikersi. Ja juuri kun Moona vähiten yllätyksiä odotti, oli Akseli hakenut varastosta pyörän pumpun. "Puuuh! Puuuh!" pumppu uhkui ja Moona pullistui suureksi palloksi.

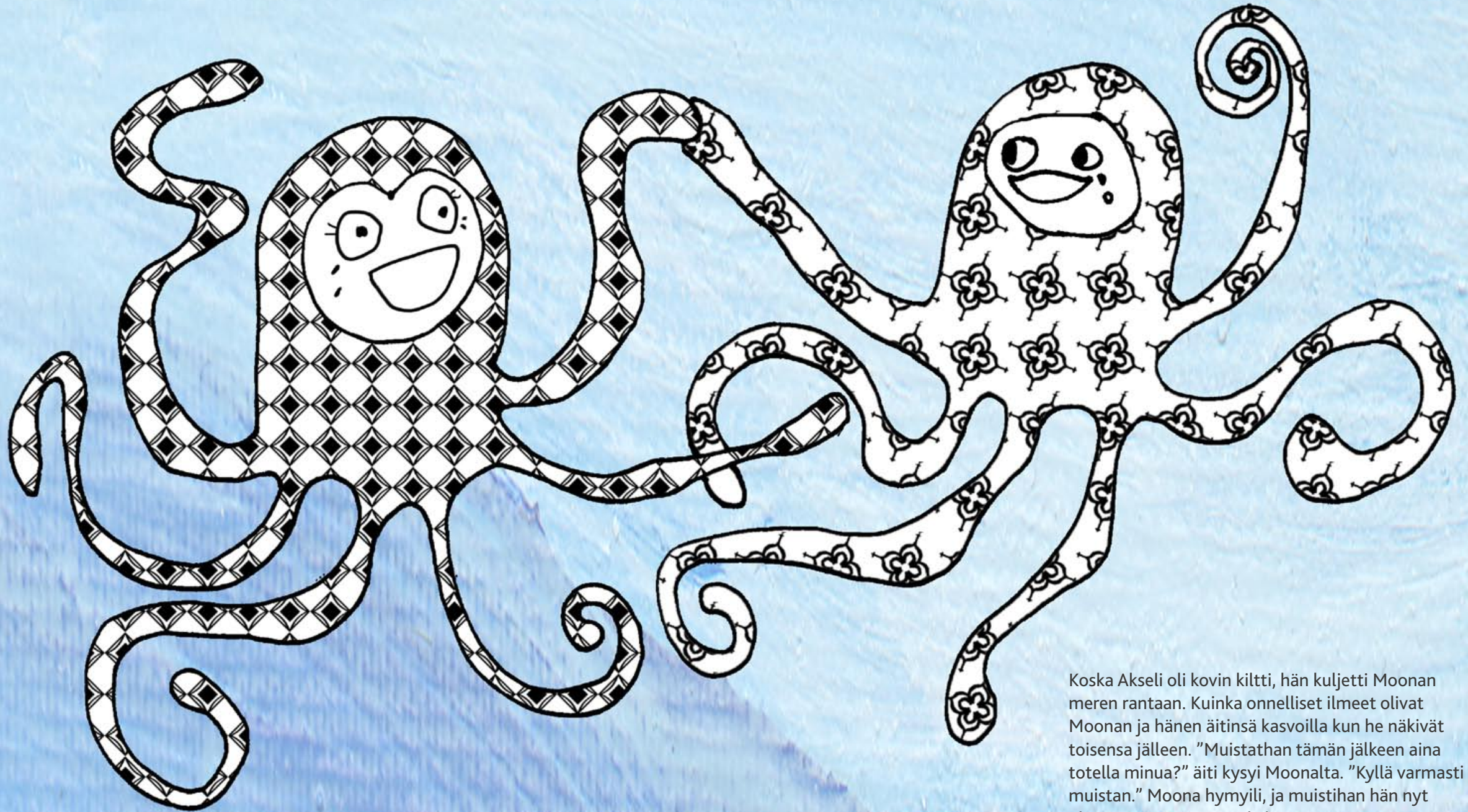
Moona sai viimein itsensä normaalin mustekalan kokoiseksi ja kiipesi väsyneenä lepäämään oven pielessä olevaan koriin. Moona heräsi kun Akselin kissa maukui nälkänsä. Akseli aikoi kaataa sille maitoa mutta oikean maitopullon sijaan hän tarttuikin Moonaan. "Mriauuuuuurr!!"

Mustesuihku levisi pitkin puhdasta pöytäliinaa!
"Mitä ihmettä!!" Akseli huudahti "Mikäs sinä olet?!".

Moona suorastaan tärisi onnesta ja kertoi Akselille:
"Minä olen Moona Mustekala ja olen seudun pienistä
mustekaloista paras tanssimaan. Sillä selvisi että minä en
ole lanttu, talikko, pyöränrenkas enkä maitopullokaan."

Koska Akseli oli kovin kiltti, hän kuljetti Moonan meren rantaan. Kuinka onnelliset ilmeet olivat Moonan ja hänen äitinsä kasvoilla kun he näkivät toisensa jälleen. "Muistathan tämän jälkeen aina totella minua?" äiti kysyi Moonalta. "Kyllä varmasti muistan." Moona hymyili, ja muistihan hän nyt olevansa Moona Mustekala.